

WAŻNIEJSZE PUBLIKACJE H. ELLENBERGA

- [1] ELLENBERG H. 1939. Über Zusammensetzung, Standort und Stoffproduktion bodenfeuchter Eichen – und Buchen-Mischwaldgesellschaften Nordwestdeutschlands. *Mitteilungen der Floristisch-soziologischen Arbeitsgemeinschaft in Niedersachsen* 5: 135 p. (Phytosociology, environmental conditions, and productivity of moist oak and beech mixed forest communities in NW Germany).
- [2] ELLENBERG H. 1950. Unkrautgemeinschaften als Zeiger für Klima und Boden. *Landwirtschaftliche Pflanzensoziologie I*. Ulmer, Stuttgart. 141 p. (Weed communities as indicators of climate and soil).
- [3] ELLENBERG H. 1952. Physiologisches und ökologisches Verhalten derselben Pflanzenarten. *Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft* 65: 350–361. (Physiological and ecological response of plant species).
- [4] ELLENBERG H., STÄHLIN A. 1952. Wiesen und Weiden und ihre standörtliche Bewertung. *Landwirtschaftliche Pflanzensoziologie II*. Ulmer, Stuttgart. 143 p. (Meadows and pastures and their ecological assessment).
- [5] ELLENBERG H. 1954. Naturgemäße Anbauplanung, Melioration und Landespflanzung. *Landwirtschaftliche Pflanzensoziologie III*. Ulmer, Stuttgart. 109 p. Revised reprint in 1983 under the title: *Ökologische Beiträge zur Umweltgestaltung (Contributions of ecology to environmental planning)*.
- [6] ELLENBERG H. 1956. Aufgaben und Methoden der Vegetationskunde. Ulmer, Stuttgart. 136 p. (Aims and methods of vegetation ecology).
- [7] ELLENBERG H. 1958. Bodenreaktion (einschließlich Kalkfrage). *Handbuch für Pflanzenphysiologie* 4: 638–708. Springer, Berlin etc. (The acid/base status of the soil as an ecological factor).
- [8] ELLENBERG H. 1959. Typen tropischer Urwälder in Peru. *Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen* 110: 169–187. (Rainforest communities of Peru).
- [9] ELLENBERG H. 1962. Wald in der Pampa Argentinien? *Veröffentlichungen des Geobotanischen Institutes ETH, Stiftung Rübel* 37: 39–56. (Woodland in the pampa of Argentina?).
- [10] ELLENBERG H. 1963, 1996. *Vegetation Mitteleuropas mit den Alpen in kausaler, dynamischer und historischer Sicht*. 1/5 Aufl. Ulmer, Stuttgart. (Vegetation ecology of Central Europe with the Alps., 1st/5th ed.).
- [11] ELLENBERG H., MUELLER-DOMBOIS D. 1967. Tentative physiognomic-ecological classification of plant formations of the earth. *Berichte des Geobotanischen Institutes ETH, Stiftung Rübel* 37: 21–55.
- [12] ELLENBERG H. (ed.) 1971. *Integrated experimental ecology. Methods and results of ecosystem research in the German Solling project*. *Ecological Studies* 2. Springer, Berlin 214 p.
- [13] ELLENBERG H., KLÖTZLI F. 1972. Waldgesellschaften und Waldstandorte der Schweiz. *Mitteilungen der Schweizerischen Anstalt für das Forstliche Versuchswesen* 48: 587–930. (Forest communities and related environmental conditions in Switzerland).
- [14] ELLENBERG H. (ed.) 1973. *Ökosystemforschung*. Springer, Berlin etc. 280 p. (Ecosystem research).
- [15] HORVAT I., GLAVAČ V., ELLENBERG H. 1974. *Vegetation Südosteuropas*. G. Fischer, Stuttgart. 752 p. (Vegetation of South-Eastern Europe).
- [16] ELLENBERG H. u. C. 1974. *Ökologische Klimakarte Baden-Württemberg I: 350000*. Ministerium f. Ern., Landw. u. Umwelt. Stuttgart. (Growth climate map of Baden-Württemberg, SW Germany).
- [17] MUELLER-DOMBOIS D., ELLENBERG H. 1974. *Aims and Methods of Vegetation Ecology*. Wiley New York etc. 547 p.
- [18] ELLENBERG H. 1977. Stickstoff als Standortsfaktor, insbesondere für mitteleuropäische Pflanzengesellschaften. *Oecologia Plantarum* 12: 1–22. (Nitrogen as an environmental factor in plants communities of Central Europe).
- [19] ELLENBERG H. 1979. Mans influence on tropical mountain ecosystems in South America. *Journal of Ecology* 67: 401–416.
- [20] ELLENBERG H., MAYER R., SCHAUERMANN J. (ed.) 1986. *Ergebnisse des Sollingprojekts 1966–1986*. Ulmer, Stuttgart. 507 p. (Results of the Solling IBP ecosystem research project).
- [21] ELLENBERG H. 1988. *Vegetation Ecology of Central Europe*. Cambridge Univ. Press, Cambridge. 731 p.
- [22] ELLENBERG H. 1990. *Bauernhaus und Landschaft in ökologischer und historischer Sicht*. Ulmer, Stuttgart. 585 p. (Farm houses and Landscape in an Ecological and Historical Perspective).
- [23] ELLENBERG H., WEBER H. E., DÜLL R., WIRTH V., WERNER W., PAULISSEN D. 1992. *Zeigerwerte von Pflanzen in Mitteleuropa. Scripta Geobotanica* 18: 1–258 Göttingen. (Ecological indicator values of Central European plants species, first edition in 1974).
- [24] ELLENBERG H. 1995. *Allgemeines Waldsterben – ein Konstrukt? Bedenken eines Ökologen gegen Methoden der Schadenserfassung*. *Naturwissenschaftliche Rundschau* 48: 93–96. (Forest dieback in Central Europe – objections to the evaluation methods).

ROCZNICE, JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

PRO MEMORIA

- **250 rocznica urodzin, 170 rocznica śmierci Jerzego Chrystiana Arnolda** (1 II 1747–19 XI 1827), lekarza, historyka nauk przyrodniczych, ur. w Lesznie, zm. w Warszawie, autora jednego z pierwszych opracowań na temat najstarszej polskiej literatury przyrodniczej, m.in. botanicznej: *De monumentis historiae naturalis polonae ad finem saeculi XVI* (1818).

• **150 rocznica urodzin, 70 rocznica śmierci Adama Kubaszewskiego (30 XII 1847–5 II 1927)**, ogrodnika, dendrologa, ur. w Jurkowie pow. kościański, zm. w Gołuchowie pow. pleszewski, ogrodnika w majątku J. Działyńskiego w Gołuchowie, gdzie założył park dendrologiczny, autora ok. 50 publikacji zawierających obserwacje dendrologiczne i florystyczne, m.in. *Ważniejsze elementy z dziejów aklimatyzacji drzew zagranicznych w dawnej Polsce* (1911–1912).

• **110 rocznica urodzin Adama Wodiczki (8 VIII 1887–1 VIII 1948)**, teoretyka i działacza ochrony

przyrody, ur. w Słotwinie, woj. tarnowskie, zm. w Poznaniu, profesora Uniwersytetu Poznańskiego, kierownika Katedry Botaniki Ogólnej, założyciela Zakładu Ochrony Przyrody i Uprawy Krajobrazu (1946), autora ok. 250 publikacji z anatomii, fizjologii roślin, florystyki, paleobotaniki, ochrony przyrody, twórcy pojęć „fizjotaktyka” (nauka o stosunku człowieka do przyrody) oraz „fizjocenoza” (ekologiczny kompleks krajobrazowy), współorganizatora Słowińskiego, Wielkopolskiego i Wolińskiego Parku Narodowego.

• **100 rocznica urodzin Stanisława Wóycickiego (13 X 1897–10 II 1970)**, agrobiologa, ur., zm. w War-

sawie, profesora SGGW, organizatora Katedry Roślin Ozdobnych, kierownika Zakładu Roślin Ozdobnych Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin, autora prac z zakresu genetyki i hodowli roślin ozdobnych oraz podręczników *Uprawa roślin ozdobnych* (1 wyd. – 1949–1950), a także *Zarys hodowli roślin ozdobnych* (1 wyd. – 1966).

• **150 rocznica śmierci Józefa Strumiłły (1774–18 VII 1847)**, ogrodnika, botanika, ur. na Litwie, zm. w Wilnie, właściciela zakładu ogrodniczego („ogród

Strumiłły”) w Wilnie, autora publikacji poświęconych ogrodom i roślinom ozdobnym, m.in. *Ogrody północne* (Wilno, T 1–3, 1820), *Słownik kwiatowy* (Wilno 1834).

• **120 rocznica śmierci Felicjana Sypniewskiego (24 I 1822–6 IX 1877)**, przyrodnika, właściciela majątku Piotrowa k. Poznania, ur., zm. w Piotrowie, pierwszego prezesa Wydziału Przyrodniczego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, autora zbiorów botanicznych, zoologicznych i mineralogicznych z obszaru Wielkopolski oraz m.in. artykułu *Okrzemki (Diatomaceae) okolic Poznania* (1860), w którym po raz pierwszy zastosował polską nazwę „okrzemka”.

• **100 rocznica śmierci Kazimierza Langie (7 IX 1839–14 III 1897)**, ekonomisty, rolnika, popularyzatora nauk przyrodniczych, działacza społecznego, autora popularnych artykułów m.in. botanicznych, ogłaszanych na łamach prasy, m.in. w *Kłosach* i *Gazecie Rolniczej*.

• **100 rocznica śmierci Kazimierza Piotrowskiego (9 I 1876–11 X 1897)**, przedwcześnie zmarłego florysty, ur. w Stodołach, pow. opatowski, zm. w Jaszczurówce k. Zakopanego, studenta Uniwersytetu Berlińskiego, badacza flory pow. opatowskiego, sandomierskiego i czarnkowskiego, współpracownika Bronisława Blockiego i Aleksandra Zalewskiego.

• **100 rocznica śmierci Antoniego Ślósarskiego (14 VII 1843–8 IX 1897)**, przyrodnika, popularyzatora biologii, m.in. botaniki, nauczyciela, ur. we Wronowicach woj. sieradzkie, zm. w Warszawie, współredaktora wielu czasopism przyrodniczych, m.in. *Wszczęświata*, *Pamiętnika Fizjograficznego*, autora kilkuset popularnych artykułów o przyrodzie, opublikowanych głównie na łamach *Wszczęświata*.

• **70 rocznica śmierci Stanisława Wisłoucha (24 I 1875–10 VII 1927)**, hydrobiologa, ur. w Sudkowie na Białorusi, zm. w Warszawie, profesora systematyki roślin niższych Instytutu Agronomicznego w Petersburgu, twórcy i kierownika Stacji Hydrobiologicznej w Carskim Siole, docenta botaniki farmaceutycznej Uniwersytetu Warszawskiego, autora publikacji z dziedziny hydrobiologii i algologii.

• **70 rocznica śmierci Witolda Wróblewskiego (29 VI 1839–1 XI 1927)**, popularyzatora nauk przyrodniczych, m.in. botaniki, ur. w Grodnie, zm. w Warszawie, nauczyciela, wydawcy *Pamiętnika Fizjograficznego* i *Wszczęświata*, gdzie zamieszczał artykuły i notatki z zakresu botaniki, zoologii oraz sprawozdania z wypraw badawczych.

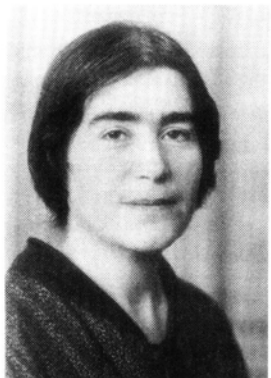
• 30 rocznica śmierci Marii Bremówny (8 XI 1906–1 VIII 1967), paleobotaniczki, ur. w Tarnowie, zm. w

Krakowie, adiunkta Muzeum Ziemi w Warszawie, współpracownicy szkoły botanicznej Władysława Szafera w Krakowie, autorki prac dotyczących flor kopalnych czwartorzędu oraz pracy metodycznej *Studia nad opadaniem pyłku drzew leśnych* (1938, wspólnie z M. Sobolewską).

• 25 rocznica śmierci Ireny Cabejszek (1 X 1910–12 IX 1972), fykologa, hydrobiologa, ur. w Krakowie, zm. w Warszawie, pracownika Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, autorki prac z zakresu fizjografii i systematyki glonów, organizatorki prac zespołowych nad charakterystyką hydrobiologiczno-sanitarną środkowego biegu Wisły.

• 20 rocznica śmierci Marii Skalińskiej (27 XII 1890–18 XII 1977), cytologa i genetyka roślin, ur. w

Warszawie, zm. w Krakowie, profesora UJ, kierownika Katedry Anatomii i Cytologii Roślin, organizatora zespołu badawczego prowadzącego wieloletnie badania nad kariologią flory polskiej; autorki ponad 100 publikacji, w tym podręcznika *Genetyka* (1939) pionierskich prac z zakresu cytogenetyki,

dotyczących m.in. rodzaju *Aquilegia* (1935), *Valeriana* (1945, 1947), embriologii, biologii rozmnażania, a także studiów nad mechanizmami ewolucyjnymi różnicowania się taksonów apomiktycznych.

Alicja ZEMANEK

JUBILEUSZ
PROF. DR WANDY TRUSZKOWSKIEJ

Jubilee of Professor
Dr. Wanda Truszkowska birth

..... nie ma prawdziwego badacza, który by nie czuł, że poznać wiedzę – to znaczy ukochać ją głęboko. Prawdziwa wiedza ma jedną cudowną właściwość. Jeśli jest mocna i potężna, jeśli jej źródło czyste – to ona nęci i każe się kochać”.

M. Siedlecki
Rektor Uniwersytetu im. Stefana Batorego 1919

W dniu 8 kwietnia 1997 roku minęła 80 rocznica urodzin prof. dr Wandy Truszkowskiej, wybitnego botanika i fitopatologa, wieloletniego kierownika Katedry Fitopatologii Akademii Rolniczej we Wrocławiu, honorowego członka PTB i PTFit.

Prof. Wanda Truszkowska urodziła się w 1917 r. w Sosnowcu, jako córka Celestyna i Stefanii z Chwedkowskich. W 1935 r. zdała maturę w Państwowym Gimnazjum im. E. Plater w Sosnowcu. W 1936 r. podjęła studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Druga wojna światowa przerwała studia. Od września 1939 r. pracowała w Polskim Czerwonym Krzyżu w Sosnowcu.

Również w jesieni 1939 r., wprowadzona przez siostrę, została przyjęta do ZWZ działając głównie w kolportażu prasy konspiracyjnej w Zagłębiu Dąbrowskim, przyłączonym do Rzeszy Niemieckiej. W czerwcu 1940 r. Niemcy zlikwidowali PCK pod groźbą aresztowania i wywiezienia pracowników do obozów. Rozpoczęła wówczas pod kierunkiem siostry pracę w rodzinnej aptece. W grudniu 1940 r. gestapo aresztowało siostrę, która po półrocznym pobycie w więzieniu w Mysłowicach została przewieziona do obozu koncentracyjnego w Ravensbrück, gdzie pozostawała do końca wojny. Wydarzenie to spowodowało konieczność zrezygnowania W. Truszkowskiej z bezpośredniego udziału pracy podziemnej. W maju 1942 r. gestapo aresztowało najbliższego jej człowieka, studenta Politechniki we Lwowie, Włodzimierza Czapskiego, który został rozstrzelany w Oświęcimiu pod ścianą straceń. Po wojnie, pod koniec 1945 r. W. Truszkowska wróciła na studia do Poznania. W 1946 r. wykonała pracę dyplomową pod kierownictwem dr T. Dominika. Studia ukończyła w lipcu u prof. dr Adama Wodziczki, uzyskując dyplom magistra filozofii. Od października podjęła pracę na Uniwersytecie i Politechnice we Wrocławiu, w charakterze asystenta przy Katedrze Botaniki i Farmakognozji kierowanej przez dr Józefa Mądalskiego. Prowadziła tam ćwiczenia z botaniki i farmakognozji. W latach 1948–1950 pracowała w Zakładzie Doświadczalnym Ochrony Roślin PINGW, w Oddziale we Wrocławiu. Rozpoczęła tam badania, które zaowocowały pracą doktorską. W 1950 r., pracując na etacie starszego asystenta w Katedrze Fitopatologii Wydziału Rolniczego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, uzyskała stopień doktora nauk matematyczno-przyrodniczych, specjalności botanika na Uniwersytecie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie. Promotorem był prof. dr Adam Paszewski. W 1954 r. dr W. Truszkowska uzyskała stopień docenta, w 1963 r. tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1973 r. prof. zwyczajnego, cały czas, aż do emerytury kierując Katedrą Fitopatologii.

Początkowo zainteresowania naukowe prof. W. Truszkowskiej rozprasały się w zależności od miejsca pracy. Dopiero asystentura w Katedrze Fitopatologii przy Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki we Wrocławiu pozwoliła sprecyzować jej zainteresowania i rozwijać, w miarę możliwości, działalność naukową. Zainteresowania zostały skierowane na grzyby i ich rolę w świecie roślin. Pierwsze obejmowały zagadnienie współzycia grzybów z roślinami (mikoryzy). Ponieważ jednak znaczenie i powszechność występowania grzybów

szkodliwych dla roślin czyli pasożytniczych i patologicznych narzucało się, trzeba było jednocześnie podjąć badania także na ten temat. Badania te objęły: analizowanie chorych roślin w celu wyosobnienia i określenia czynnika chorobotwórczego oraz środowiska glebowego, w którym żyją oprócz pasożytów i patogenów liczne saprofity. Rola saprofitycznych grzybów jest bardzo złożona i trudna do poznania. Dotychczas udało się wśród nich znaleźć gatunki stanowiące konkurencje dla patogenów lub nawet zagrożenie dla ich bytu przez wydzielanie substancji antybiotycznych. Najpospolitsza wydaje się konkurencja uzależniona od nagromadzenia się osobników jednego gatunku, w zależności od warunków stwarzanych przez człowieka. Niekiedy zbyt bogata populacja saprofitycznego gatunku może być niepożądana dla roślin – a tak się zdarza. Nie można wykluczyć, że saprofity w sprzyjających dla nich warunkach, przechodzą na pasożytnictwo. Dzieje się tak w zetknięciu z osłabionymi, z różnych powodów, roślinami.

Prof. W. Truszkowska starała się poznać i określić do gatunku grzyby pasożytnicze, patogeniczne i saprofityczne, ograniczając się głównie do form mikroskopijnych. Składają się na to liczne jednostki systematyczne. Poznanie ich przedstawicieli jest trudne i skomplikowane, ale fascynujące. Wyosobnienie ich z podłoża, w którym żyją, żywego czy martwego oraz hodowanie na sztucznych podłożach dostarcza wiadomości o ich cechach biotycznych. Wyjaśnia to choćby częściowo ich rolę w przyrodzie, i to właśnie przykuwało uwagę prof. W. Truszkowskiej przez 50 lat.

W obrębie tych zainteresowań zarysowały się dwa nurty. Jeden służący poznaniu występujących w Polsce grzybów, z grupy mało dotychczas w Polsce opracowanej – *Pyrenomyces* (występują w niej pasożyty, patogeny i saprofity). Jest na ten temat cykl publikacji prof. Truszkowskiej, stanowiących materiał do opracowania *Grzyby*, zaprojektowanego i prowadzonego przez Polską Akademię Nauk. Drugi nurt, są to prace służące rodzimemu rolnictwu i ogrodnictwu, obejmujący tematykę chorób roślin uprawnych, powodowanych przez grzyby. Badania te potraktowano z punktu widzenia przyrodnika, skupiającego uwagę na ekologii i wynikającej z tego naturalnej możliwości zapobiegania chorobom roślin. Wśród zagadnień służących zapobieganiu zakażnym chorobom roślin uprawnych zafascynowały prof. W. Truszkowską niektóre praktykowane zabiegi agrotechniczne – w tym głównie płodozmian, ponieważ przybliżyła w pewnym stopniu gospodarkę człowieka do naturalnej. Zastosowanie płodozmianu, praktykowanego przez pokolenia, przyciągało swoją atrakcyjnością nawet ludzi

nie mających wykształcenia rolniczego. Wynikało to z faktu, że służyły one jednocześnie postępowi w rolnictwie, racjonalnie pojmowanemu, a także postępowi w naukach przyrodniczych, w tym ochronie przyrody. Odpowiednie doświadczenia pozwalały na śledzenie procesów biotycznych zachodzących w glebie i wśród roślin pod wpływem zabiegów agrotechnicznych, kształtujących środowisko uprawne. Zachęta prof. dr Bronisława Jabłońskiego, ucznia prof. dr B. Świętochowskiego, skłoniła prof. W. Truszkowską do podjęcia badań w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym w Swojcu pod Wrocławiem. Wówczas wraz ze współpracownikami zaczęła śledzić reakcje różnorodnych zbiorowisk grzybów, żyjących w ścisłym związku z roślinami uprawnymi – co decydowało o ich zdrowotności i plonie. Badania te zaowocowały licznymi publikacjami w czasopismach naukowych polskich, a także i obcych. W piśmiennictwie światowym znajdowała prof. W. Truszkowska wielokrotnie potwierdzenie walorów koncepcji wspomnianych doświadczeń B. Jabłońskiego, które dawały szerokie pole do działania dla postępu w rolnictwie przy współpracy z fitopatologami.

Wyniki prowadzonych badań prof. W. Truszkowska przedstawiła w przeszło 110 publikacjach, w tym w 90 oryginalnych rozprawach naukowych z zakresu mikologii i ekologii, 10 pracach popularnonaukowych, 6 pracach okolicznościowych, licznych recenzjach itp. Badaniom naukowym towarzyszyła zawsze dydaktyka, do której prof. W. Truszkowska przywiązywała wielką wagę. Studenci i pracownicy naukowi na różnych szczeblach mogli bezpośrednio korzystać z uzyskiwanych wyników. Dzięki temu prof. W. Truszkowska wypromowała bardzo wielu magistrów oraz doktorów i doktorów habilitowanych. Ostatnio także z różnych ośrodków naukowych w Polsce. Opracowała również szereg opinii kwalifikujących przedstawicieli następnego pokolenia do tytułu profesora. Wypowiadała się także jako superrecenzent w postępowaniu o nadaniu tytułu profesora. Dzięki zaangażowaniu w sprawę nauczania, wielką satysfakcję dla prof. W. Truszkowskiej stanowią uczniowie, którzy osiągnęli tytuły profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego. Prof. W. Truszkowska bardzo sobie ceni przyjaźń z byłymi wychowankami. W okresie emerytury służy nadal jako recenzentka prac na wszystkich kolejnych szczeblach oraz prac przeznaczonych do druku w wielu wydawnictwach naukowych.

Pracy na uczelni, a także po przejściu na emeryturę, towarzyszyła zawsze prof. W. Truszkowskiej działalność w towarzystwach naukowych: Polskim Towar-

zystwie Botanicznym, Wrocławskim Towarzystwie Naukowym, Polskim Towarzystwie Fitopatologicznym, na kolejnych stanowiskach do przewodniczącej Oddziału lub Wydziału oraz członkostwo w Polskim Towarzystwie Nauk Agrotechnicznych i Towarzystwie Przyjaciół KUL. Ponadto kierując się potrzebą działalności społecznej i szerokich kontaktów z różnymi ludźmi, a często z ich potrzebami, została członkiem: Klubu Inteligencji Katolickiej, Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta, Rodziny Katyńskiej, Światowego Związku Żołnierzy AK (członek nadzwyczajny). Od 1990 r. jest członkiem Unii Wolności. Nawiązała i podtrzymuje stały kontakt ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt, naszych „Braci Mniejszych”.

Drogiej Jubilatce, profesor Wandzie Truszkowskiej, botanicy i fitopatolodzy polscy życzą zdrowia i wielu dalszych lat pracy dla dobra nauki i przyrody.

Jerzy WAŻNY

**SESJA NAUKOWA ZORGANIZOWANA
W 30. ROCZNICĘ ŚMIERCI
PROF. DR HAB. ZYGMUNTA CZUBIŃSKIEGO
(POZNAŃ, 9–10 MAJA 1997)**

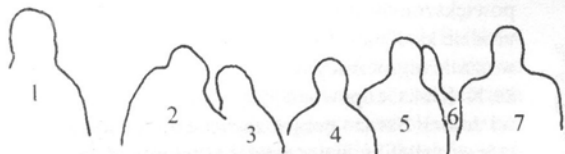
**Scientific session on 30th anniversary of Prof. dr hab.
Zbigniew Czubiński death (Poznań, 9–10 May 1997)**

Dnia 1.V 1997 r. minęła trzydziesta rocznica śmierci Prof. dr hab. Zygmunta Czubińskiego, wieloletniego kierownika Katedry Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Poznańskiego, znanego geobotanika, nauczyciela i wychowawcy kilku pokoleń botaników polskich. Sesję naukową poświęconą pamięci i zasługom Prof. Z. Czubińskiego dla rozwoju różnych dziedzin botaniki zorganizowano w Poznaniu w dniach 9–10 V 1997. W pierwszym dniu (9 V 97), po mszy świętej w kościele Matki Boskiej Różańcowej w Poznaniu, złożono na cmentarzu junikowskim wiązanki kwiatów na grobie Prof. Z. Czubińskiego (Fot.1). W Audytorium Paczoskiego w Collegium Maius przy Al. Niepodległości 14 odbyła się sesja referatowa, którą prowadził Prof. dr hab. Waldemar Żukowski. Wypowiadały się następujące osoby:

Prof. dr hab. Teresa Krotoska – „Z życiorysu Prof. dr hab. Zygmunta Czubińskiego”

Prof. dr hab. Stanisław Lisowski – „Profesor Zygmunt Czubiński jako bryolog”

Prof. dr hab. Wanda Staniewska-Zątek – „Naukowe podstawy ochrony przyrody w pracach i poglądach Prof. Zygmunta Czubińskiego”

Fot. 1. Przy grobie Prof. dr hab. Zygmunta Czubińskiego stoją:

Phot. 1. Standing by the Prof. Zygmunt Czubiński's tomb:

1 – prof. dr hab. Julian Ławrynowicz (UŁ); 2 – prof. dr hab. Maria Ławrynowicz (UŁ); 3 – Maria Karska; 4 – Marta Eon Duval; 5 – prof. dr hab. Aleksander Łukasiewicz (UAM); 6 – prof. dr hab. Wanda Staniewska-Zątek (AWF); 7 – prof. dr hab. Kazimierz Ziemiński (UAM) (Fot. P. Szkudlarz).

Prof. dr hab. Waldemar Żukowski – „Znaczenie prac

Prof. Zygmunta Czubińskiego dla geografii roślin”

Prof. dr hab. Stanisław Balcerkiewicz – „Fitosocjologiczne dzieło Prof. Zygmunta Czubińskiego”

Prof. dr hab. Kazimierz Tobolski – „Paleobotanika w działalności naukowej i dydaktycznej Profesora Zygmunta Czubińskiego”

Prof. dr hab. Anna Bujakiewicz – „Zasługi Profesora Zygmunta Czubińskiego dla rozwoju mikologii”

Prof. dr hab. Janusz Bogdan Faliński – „Zygmunta Czubińskiego „zagadnienia geobotaniczne Pomorza” jako przedmiot rozważań entuzjasty”.

Sympatycznym i miłym elementem tego spotkania były spontaniczne wypowiedzi o charakterze wspomnień osób blisko związanych z Prof. Z. Czubińskim, zawdzięczającym Mu pomoc, nie tylko w ukierunkowaniu badań naukowych, ale i w wyborze drogi życiowej. Sesję zaszczylicili obecnością członkowie rodziny: córka Prof. Z. Czubińskiego – Marta Eon Duval, mieszkająca obecnie we Francji, oraz siostra Prof. Z. Czubińskiego – Maria Karska z Kielc z synem. W czasie Sesji czynna była wystawa dorobku naukowego Prof. Z. Czubińskiego.

Drugi dzień (10 V 97) poświęcony był wyjazdowi terenowemu szlakiem rezerwatów przyrody bliskich Prof. Z. Czubińskiemu. Były to – rezerwat „Las liściasty Promno” oraz „Modrzew Polski w Noskowie”. To spotkanie botaników polskich w terenie było okazją do żywej dyskusji dotyczącej przede wszystkim form ochrony przyrody. Szczególnym akcentem była

wypowiedź Pani mgr inż. Marii Kicińskiej z Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Poznaniu na temat Parku Krajobrazowego Promno. Poza uczestnikami Sesji byli też obecni i zabierali głos w dyskusji przedstawiciele Nadleśnictwa Czerniejewo.

W sesji brało udział łącznie około 100 osób, w tym kilkanaście spoza Poznania (m.in. z Kielc, Wrocławia, Białowieży, Warszawy, Łodzi i Katowic). Wszystkim uczestnikom Sesji oraz współorganizatorom składamy gorące podziękowania. Wyrazy wdzięczności kierujemy również do tych osób, które z różnych powodów nie mogąc być razem z nami, łączyły się poprzez nadesłanie listów i telegramów. Materiały z Sesji będą publikowane.

Anna BUJAKIEWICZ, Waldemar ŻUKOWSKI

**SESJA NAUKOWA W CIECHANOWCU DLA
UCZCZENIA
200. ROCZNICY ŚMIERCI KS. KRZYSZTOFA
KLUKA (1739–1796)**

**Scientific session at Ciechanowiec commemorating
200th anniversary of Rev. Krzysztof Kluk
(1739–1796) death**

Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu było w czerwcu 1996 r. miejscem szczególnej uroczystości, minęło bowiem 200 lat od śmierci patrona Muzeum, zarazem proboszcza tamtejszej parafii. Trudno oddać na papierze atmosferę tych trzech dni uroczystości, poświęconych ks. Klukowi – człowiekowi głęboko rozumiejącemu ludzki ból oraz różne dolegliwości i służącemu ludziom pomocą. Świadczy o tym m.in. treść etykiet roślin, które hodował w ogródku przy ciechanowskiej plebanii.

Sesja naukowa zorganizowana była pod patronatem Polskiej Akademii Nauk, ze znacznym udziałem ze strony kościoła rzymsko-katolickiego. Komitetowi honorowemu przewodniczył Jego Eminencja bp. dr Antoni Dydycz, ordynariusz drohiczyński, a Jego Eminencja Ks. Prymas Józef Glemp zaszczylił swą obecnością jeden z dni sesji. Program sesji obejmował „Dzień Kościelny” (30 czerwca), który rozpoczął się Mszą św. celebrowaną przez ks. biskupa. Została też wykonana kantata skomponowana na 100. rocznicę śmierci ks. Kluka, obchodzoną we Lwowie w 1896 r. (muz. Marian Signi; słowa Franciszek Próchnicki). W „Dniu Polskiej Akademii Nauk” (1 lipca) odbyły się: sesja naukowa pt. „Dorobek ks. Krzysztofa Kluka (1739–1796) a nauka współczesna”, zorganizowana przez Komitet Historii Nauki i Techniki PAN oraz

wyjazd do Zuzeli i zwiedzanie Muzeum lat dziecięcych Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Podczas sesji wygłoszono następujące referaty: „Dorobek botaniczny ks. Krzysztofa Kluka na tle rozwoju botaniki europejskiej” – dr Wanda Grębecka (Komitet Historii Nauki i Techniki PAN – Warszawa); „Zwierzęta gospodarskie w dziełach ks. K. Kluka” – prof. dr hab. Gabriel Brzęk (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej – Lublin); „Leśnictwo w dziełach ks. Krzysztofa Kluka” – dr Adam Wołk (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Puławy); „Świat ks. Krzysztofa Kluka” – mgr Krystyna Marszałek-Młyńczyk (Warszawa); „Słownictwo dzieł ks. Krzysztofa Kluka w świetle badań dialektycznych” – prof. dr hab. Irena Myrnyakowa (Warszawa); „Zasługi ks. Krzysztofa Kluka dla ziolołecznictwa” – prof. dr hab. Bohdan Drożdż (Poznań); „Współpraca ks. Krzysztofa Kluka z Anną Jabłonowską” – dr Peter Goski (Dinslaken – Niemcy); „Rękopisy kazań ks. K. Kluka w zbiorach Ossolineum we Wrocławiu” – dr Lesław Gruszczyński (Łódź). Warto przytoczyć słowa prof. Zbigniewa Wójcika (Warszawa) wypowiedziane na zakończenie tej części sesji: „Za trzy lata będziemy obchodzili, mam nadzieję że w tym samym zespole, powiększonym o wiele młodych osób, rocznicę 260 urodzin ks. Kluka. Chciałbym bardzo, żebyśmy mogli w czasie tej rocznicy dysponować już nową biografią ks. K. Kluka, odpowiadającą naszej obecnej znajomości źródeł. Bardzo gorąco zachęcam tych wszystkich, którzy chcieliby wziąć udział w tej pracy, do współpracy ze mną.” Przekazuję ten apel licznemu gronu czytelników *Wiadomości Botanicznych*.

Trzeci dzień sesji był poświęcony rocznicy zgonu ks. K. Kluka (2 lipca 1796). Uświetnił go przyjazd Ks. Prymasa Józefa Glempa, którego powitał po staropolsku chlebem i solą dyrektor muzeum mgr Kazimierz Uszyński. Ks. Prymas zabrał głos po podsumowaniu sesji, nakreślając ze znanstwem ogromne zalety tego skromnego i pracowitego proboszcza, widzianego na tle innych postaci polskiego Oświecenia.

Z uroczystościami w Ciechanowcu wiąże się jeszcze jedno wydarzenie. Przywrócony został medal im. ks. K. Kluka, wykonany według nowego projektu p. Barbary Lis-Romańczuk z Olsztyna. Obecną kapitułę powołał wojewoda łomżyński. To właśnie w trzecim dniu sesji, w obecności Ks. Prymasa, zostały wręczone medale następującym osobom: prof. Gabrielowi Brzękowi – za szczególne osiągnięcia w dziedzinie nauk przyrodniczych i ich popularyzacji; prof. Irenie Stasiewicz-Jasiukowej – za wybitną działalność naukową i propagowanie dorobku ks. K. Kluka; pani Krystynie Marszałek-Młyńczyk – za upowszechnia-

nie humanistycznych i naukowych walorów ks. K. Kluka; ks. kan. Bogusławowi Kiszko – za kontynuowanie posługi kapłańskiej godne wielkiego poprzodnika; mgrowi Kazimierzowi Uszyńskiemu – za wielostronne działanie na rzecz popularyzacji osiągnięć ks. K. Kluka i ochrony dziedzictwa kulturowego; oraz pośmiertnie drowi Pawłowi Olszewskiemu – za wybitne zasługi w dziedzinie medycyny, oświaty i kultury i drowi Janowi Bondarenko, za wybitne zasługi w wielostronnych działaniach społecznych.

Pod pomnikiem ks. K. Kluka na dziedzińcu ciechanowieckiego kościoła, budowanego przez Adriana Kluka, ojca naszego przyrodnika, złożono uroczyste kwiaty. Pomnik przedstawia Księdza Kluka trzymającego w ręku okaz *Scabiosa inflexa* (wg. A. Wagi, Bibl. Warsz. 1847, tom IV, s. 496).

W odświętnie udekorowanym kościele, w którym znajduje się popiersie ks. Kluka, przy śpiewie pieśni „Gaude Mater Polonia” wykonanej przez chór parafialny, rozpoczęła się Msza św. koncelebrowana przez Księdza Prymasa. W kazaniu Prymas ukazał postać ks. K. Kluka jako prawdziwego humanisty, umiającego łączyć w jedną całość zainteresowania naukowe ze służbą Bogu, człowiekowi i ojczyźnie.

Po Mszy św. autorka biografii wielkich Polaków p. Barbara Wachowicz, podlasianka, w przepięknym artystycznym słowie, wysłuchanym przez audytorium z wielkim zainteresowaniem, jeszcze raz ukazała osobę ks. K. Kluka na tle innych wielkich Polaków tamtych czasów, jako wielkiego kapłana, kaznodzieję, uczonego i patriotę. Z głębokim wzruszeniem opuszczaliśmy wnętrze ciechanowieckiej świątyni, podniesieni na duchu atmosferą uroczystych dni ku czci naszego Przyrodnika – Kapłana. Opisana sesja naukowa była wydarzeniem kulturalnym łączącym naukę i wiarę.

Na zakończenie pozwolę sobie na przypomnienie, że wydane w czasach PRL-u prace i monografie o ks. K. Kluku były ocenzone do tego stopnia, że nigdy „ks.” nie pojawiło się w tytułach, a również w treści prawie nie występowało, obchodzono się czasem słowem „proboszcz”.

Adam WOLK

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

XV MIĘDZYNARODOWY KONGRES
BOTANICZNY (TOKIO – JOKOHAMA,
JAPONIA, 28 SIERPNIĄ – 3 WRZEŚNIA 1993)*

15th International Botanical Congress (Tokyo –
Yokohama, Japan. 28 August – 3 September 1993)

INFORMACJA O KONGRESIE

Zorganizowany po raz pierwszy w Azji Międzynarodowy Kongres Botaniczny, którego oficjalna nazwa brzmi *Fifteenth International Botanical Congress, Tokyo*, odbył się w Congress Center of Pacifico Yokohama w mieście Jokohama. Pomimo zmiany miejsca nie zmieniono, z kilku powodów, nazwy Kongresu. Przyczyną takiej decyzji stał się fakt zaakceptowania nazwy przez XIV IBC w Berlinie (1987), ponadto przygotowania do Kongresu w Japonii trwały już kilka lat, zanim propozycja została oficjalnie ogłoszona. Kongres jako „tokijski” odnotowany został w licznych rozpowszechnionych pismach i dokumentach. Uniwersytet Tokijski był siedzibą komitetu przygotowawczego, a później organizacyjnego Kongresu. Dopiero w czasie napływania zgłoszeń w liczbie większej niż zakładano, okazało się, że wytypowana w Tokio siedziba Kongresu nie jest w stanie sprostać postawionemu zadaniu zakwaterowania wszystkich uczestników i zapewnienia odpowiednich sal. Na Kongres zgłosiło się 4 tysiące uczestników z 54 państw (8 osób z Polski). Niektóre sesje tematyczne wymagały sal mogących pomieścić 300–500 osób.

* To interesujące i obszerne sprawozdanie z XV Kongresu Botanicznego, który odbył się przed kilkoma latami, publikujemy z myślą o zbliżającym się następnym Kongresie, zaplanowanym na 1999 rok.